Sözcüklerin dünyasına hoş geldin!

Konu anlatımı • Açıklamalı örnekler • Kısa alıştırmalar

BU KİTAPTA NE ÖĞRENECEKSİN?

Bir sözcüğün neyi anlattığını ve cümlede nasıl görev yaptığını keşfedeceksin. Adları sınıflandıracak; sıfatları, zamirleri ve fiilleri birbirinden ayıracaksın. Her konuda önce açıklamayı oku, sonra örneklerin nedenlerini incele.

Öğrenme yolun

Bölüm	Sayfa
Sözcük grupları ve görevler	2–3
Adlar, özel adlar ve tür adları	4–6
Tekil, çoğul ve topluluk adları	7–8
Somut–soyut adlar ve üç yönlü inceleme	9–10
Sıfatlar ve sıfatları bulma	11–14
Zamirler ve sıfat–zamir ayrımı	15–17
Fiillerde anlam, kişi ve zaman	18–20

NASIL ÇALIŞMALISIN?

1. Her seferinde bir veya iki konu çalış.
2. Örnekleri okurken koyu yazılan ipuçlarını takip et.
3. “Kendini dene” sorularını defterine cevapla.
4. Cevabını ilgili açıklamayla karşılaştır ve yeni bir örnek üret.

Bu kitapçık, paylaşılan ders sayfalarının konu kapsamına göre özgün açıklama ve örneklerle hazırlanmıştır.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Sözcükten sözcük grubuna

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Sözcükler; varlıkları, kavramları, özellikleri ve hareketleri anlatmamızı sağlar. Bazen bir sözcük, anlatmak istediğimizi yeterince açık belirtmez. Anlamca birbirine bağlı iki ya da daha fazla sözcüğü birlikte kullanırız. Böylece **sözcük grubu** oluşur. “Çanta” genel bir addır; “okul çantası” hangi amaçla kullanılan çantayı anlattığımızı açıklar.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
okul çantası	Okula giderken kullandığımız çantayı anlatır.
pencerenin camı	Hangi camdan söz edildiğini belirtir.
kırmızı bisiklet	Bisikletin rengini bildirir.
üç arkadaş	Arkadaşların sayısını bildirir.
çocuk parkı	Çocuklar için düzenlenmiş parkı anlatır.
uzun bir yol	Yolun bir özelliğini belirtir.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Bahçe kapısı açıldı.” cümlesini inceleyelim.
1. Bahçe ve kapı ayrı ayrı birer sözcüktür.
2. “Bahçe kapısı” birlikte belirli bir kapıyı anlatır: sözcük grubudur.
3. “Açıldı” sözcüğü eklenince ne olduğu da anlaşılır ve cümle oluşur.

AKLINDA KALSIN

Sözcük grubu ile cümle aynı şey değildir. “Mavi uçurtma” bir sözcük grubudur. “Mavi uçurtma uçtu.” tamamlanmış bir düşünce bildirir.

Kendini dene

1. “Kitap” sözcüğüne başka bir sözcük ekleyerek bir sözcük grubu oluştur.

2. “Çiçek vazosu kırıldı.” cümlesindeki iki sözcüklü grubu bul.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Sözcüklerin görevlerini tanıyalım

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Bir sözcüğün görevini anlamak için **cümlede ne anlattığına** bakarız. **Ad** bir varlığı veya kavramı karşılar. **Sıfat** bir adı niteler ya da belirtir. **Zamir** adın yerini tutar. **Fiil** iş, oluş, hareket veya durum bildirir. Bu kitapta bu dört görevi adım adım öğreneceğiz.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
Kedi uyuyor.	Kedi → varlığın adı; uyuyor → durum bildiren fiil.
Beyaz kedi uyuyor.	Beyaz → kedinin rengini belirten sıfat.
O uyuyor.	O → kedinin adının yerine kullanılan zamir.
İki çocuk koştu.	İki → sayı belirten sıfat; çocuk → ad; koştu → fiil.
Biz şarkı söyledik.	Biz → zamir; şarkı → ad; söyledik → fiil.
Küçük fidan büyüdü.	Küçük → sıfat; fidan → ad; büyüdü → fiil.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Ece, yeni defterini açtı. O, yazmaya hazırdı.”
Ece ve **defter** varlıkların adlarıdır.
Yeni, defterin özelliğini belirtir.
Açtı, yapılan işi bildirir. İkinci cümledeki **o**, Ece’nin yerini tutar.

AKLINDA KALSIN

Her sözcük bu dört gruptan birine girmek zorunda değildir. “Ve, ama, gibi” sözcüklerinin başka görevleri vardır. Önce bu bölümdeki dört görevi tanımaya odaklan.

Kendini dene

1. “Sarı yaprak düştü.” cümlesinde ad, sıfat ve fiili bul.

2. “Mert geldi. O, bize el salladı.” cümlelerinde “o” kimin yerine kullanılmıştır?

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Adlar: Her varlığın bir adı var

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

İnsanları, hayvanları, bitkileri, eşyaları, yerleri ve kavramları karşılayan sözcüklere **ad (isim)** denir. Adlar yalnızca gözümüzle gördüklerimizin adı değildir. “Sevgi” ve “umut” gibi kavramların da adları vardır. Bir sözcüğün ad olup olmadığını anlamak için “Bir varlığı veya kavramı mı karşılıyor?” diye düşünürüz.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
çocuk, doktor, komşu	İnsanları karşılayan adlar.
serçe, kaplumbağa, arı	Hayvan adları.
çam, papatya, buğday	Bitki adları.
kalem, sandalye, saat	Eşya adları.
okul, sokak, mutfak	Yer adları.
sevinç, merak, dostluk	Duygu ve kavram adları.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Çocuk, bahçede topuyla oynadı.”
Çocuk: bir insanın adı.
Bahçede: “bahçe” adına ek gelmiş; hâlâ bir yeri karşılıyor.
Topuyla: “top” adına ek gelmiş; hâlâ bir eşyanın adı.
Oynadı: ad değildir; yapılan hareketi bildirir.

AKLINDA KALSIN

Bir ad ek aldığında ad olmayı bırakmaz: ev → evde, kuş → kuşlar, kitap → kitabım. Adı bulurken sözcüğün anlamını takip et.

Kendini dene

1. “Ablam masaya tabak koydu.” cümlesindeki adları bul.

2. “Sevgi, koştu, kalem, ve, bahçe” sözcüklerinden ad olanları seç.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Özel adlar: Belirli bir varlığın adı

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Bir varlığı benzerlerinden ayırmak için ona verilen ada **özel ad** denir. Kişi adları ve soyadları, ülke, şehir, dil, kurum ve eser adları özel addır. Hayvanlara verdiğimiz adlar da özeldir. **Özel adlar büyük harfle başlar.** Aynı adı taşıyan başka kişiler bulunması, kişi adının özel ad olmasını değiştirmez.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
Elif, Mustafa Kemal Atatürk	Kişi adı ve soyadı.
Türkiye, Japonya	Ülke adları.
Ankara, Bursa	Şehir adları.
Türkçe, İngilizce	Dil adları.
Kızılırmak, Ağrı Dağı	Belirli bir akarsuyun ve dağın adı.
Türk Dil Kurumu, Küçük Prens	Kurum adı ve kitap adı.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Kedim Boncuk, İzmir’de yaşıyor.”
1. Kedi, bir hayvan türünün ortak adıdır.
2. Boncuk, bu kediye verilen özel addır.
3. İzmir, belirli bir şehrin özel adıdır.
Bu nedenle Boncuk ve İzmir büyük harfle başlar.

AKLINDA KALSIN

Cümlenin ilk sözcüğü zaten büyük harfle başlar. “Kuş uçtu.” cümlesinde Kuş büyük yazılmış olsa da özel ad değildir; bir türün ortak adıdır.

Kendini dene

1. “Zeynep, Ankara’da Türkçe bir kitap okudu.” cümlesindeki özel adları bul.

2. Bir köpeğe ve bir okul gazetesine özel ad ver.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Tür adları ve özel adları ayırma

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Aynı türden varlıkların ortak adına **tür (cins) adı** denir. “Şehir” bir tür adıdır; “Eskişehir” belirli bir şehrin özel adıdır. Tür adı yalnızca tek bir varlığa verilmez. Ancak bir cümlede **tek bir varlıktan söz etse bile** tür adı olmaya devam eder: “Bir kedi gördüm.” cümlesindeki kedi gibi.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
şehir → Antalya	Şehir ortak addır; Antalya belirli bir şehrin adıdır.
ülke → İtalya	Ülke tür adıdır; İtalya özel addır.
kedi → Tarçın	Kedi tür adıdır; Tarçın kediye verilen özel addır.
nehir → Fırat	Nehir ortak addır; Fırat belirli bir nehrin adıdır.
dil → Almanca	Dil tür adıdır; Almanca özel addır.
gezegen → Mars	Gezegen tür adıdır; Mars özel addır.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Deniz bize geldi.” → Deniz bir kişinin adı: **özel ad**.
“Deniz bugün dalgalı.” → Deniz bir doğa varlığının ortak adı: **tür adı**.
İki cümlede de ilk harf büyüktür. Doğru karar vermek için sözcüğün **anlamına ve cümledeki kullanımına** bakarız.

AKLINDA KALSIN

“Tür adı” demek “çoğul ad” demek değildir. Ağaç da ağaçlar da tür adıdır. Özel–tür ayrımı ile tekil–çoğul ayrımı farklı sorulara cevap verir.

Kendini dene

1. “Bahar resim çizdi.” ve “Bahar gelince çiçekler açar.” cümlelerinde Bahar’ın türünü yaz.

2. “Nehir, Aydın, kalem, Türkçe, kiraz” adlarını özel ve tür olarak ayır.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Tekil ve çoğul adlar

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Bir varlığı veya kavramı karşılayan ad **tekil**dir. Birden fazla varlığı veya kavramı karşılamak için ada **-lar veya -ler** çoğul eki getirilir. Böylece **çoğul ad** oluşur. Eki seçerken sözcüğün söylenişine dikkat ederiz: “kitaplar” ve “çiçekler” deriz.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
kuş → kuşlar	Bir kuş → birden çok kuş.
defter → defterler	Bir defter → birden çok defter.
ağaç → ağaçlar	Bir ağaç → birden çok ağaç.
düşünce → düşünceler	Kavram adları da çoğul eki alabilir.
çocuk → çocuklar	İnsanları karşılayan adlar da çoğul olabilir.
ev → evler → evlerde	Başka ek gelse de “evlerde” çoğul anlamını korur.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Çantamda üç kalem var.”
1. Gerçekte üç varlıktan söz ediliyor.
2. Fakat “kalem” sözcüğü -ler/-lar eki almamış.
3. Bu nedenle **kalem sözcüğü biçimce tekildir.**
Sayı belirten sözcüklerden sonra ad genellikle tekil kullanılır: beş kitap.

AKLINDA KALSIN

Sonunda “lar” veya “ler” sesi bulunan her sözcük çoğul değildir. “Fular” bir eşyanın adıdır; “fu” diye bir adın çoğulu değildir. “Fularlar” çoğuldur.

Kendini dene

1. “Çiçekler, masa, kapılarda, fular, sevinçler” adlarını tekil–çoğul ayır.

2. “İki kuş gördüm.” cümlesindeki “kuş” sözcüğü çoğul eki almış mıdır?

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Topluluk adları

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Çoğul eki almadığı hâlde birden fazla varlığın oluşturduğu bütünü karşılayan adlara **topluluk adı** denir. “Kuşlar” birden çok kuşu, “sürü” ise varlıkların oluşturduğu bir topluluğu anlatır. Topluluk adında **bir grup** düşünürüz; grubun içinde birden çok varlık bulunur.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
sürü	Birlikte bulunan hayvanların oluşturduğu topluluk.
ordu	Askerlerin oluşturduğu topluluk.
aile	Aile bireylerinin oluşturduğu topluluk.
takım	Birlikte oynayan veya çalışan kişilerin oluşturduğu grup.
demet	Bir araya getirilip bağlanan çiçek gibi varlıklar.
orman	Çok sayıda ağacın ve başka canlıların bulunduğu doğal alan.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Futbolcular sahaya çıktı.” → **Futbolcular**, çoğul eki almış bir addır.
“Takım sahaya çıktı.” → **Takım**, oyuncu topluluğunu karşılar.
“Takımlar sahaya çıktı.” → Birden çok takımdan söz edilir. **Topluluk adı çoğul eki de alabilir.**

AKLINDA KALSIN

Anlama dikkat et: “Sınıf geziye çıktı.” cümlesinde sınıf, öğrenciler topluluğudur. “Sınıfın penceresi açık.” cümlesinde ise bir oda anlatılır.

Kendini dene

1. “Asker, askerler, ordu” adlarını tekil, çoğul ve topluluk olarak eşleştir.

2. “Bir demet çiçek aldım.” cümlesindeki topluluk adını bul.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Somut ve soyut adlar

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Somut adlar, beş duyumuzdan en az biriyle algılayabildiğimiz varlıkları karşılar. Görmek, işitmek, koklamak, tatmak veya dokunmak yeterlidir. **Soyut adlar** ise duygu ve düşünce yoluyla bildiğimiz kavramları karşılar. Sevgi vardır ama sevgiyi bir eşya gibi görüp tutamayız.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
masa, yıldız	Görme yoluyla algılanabilir: somut.
zil sesi, kuş sesi	İşitme yoluyla algılanabilir: somut.
çiçek kokusu	Koklama yoluyla algılanabilir: somut.
rüzgâr	Dokunma duyumuzla etkisini hissederiz: somut.
özlem, sevinç, korku	Duygu adlarıdır: soyut.
umut, hayal, cesaret	Düşünce ve kavramları karşılar: soyut.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Gök gürültüsünü duyunca korku hissettim.”
Gök gürültüsü: kulağımızla işitiriz → somut.
Korku: bir duygudur → soyut.
Bir varlığı görememek, onun soyut olduğunu göstermez. Sesi göremeyiz ama duyabiliriz.

AKLINDA KALSIN

Somut olması için beş duyunun hepsiyle algılamak gerekmez. Yıldızı tutamayız ama görürüz. Soyut olan şeyler de vardır; sadece duyularla doğrudan algılanmazlar.

Kendini dene

1. “Koku, umut, ekmek, dostluk, ses, merak” adlarını somut–soyut ayır.

2. “Arkadaşımın mektubu bana mutluluk verdi.” cümlesinde mektup ve mutluluğu karşılaştır.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Bir adı üç yönden inceleyelim

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Bir adın tek bir özelliği yoktur. Aynı adı **üç ayrı yönden** inceleyebiliriz.
1. Verilişine göre: Özel ad mı, tür adı mı?
2. Sayısına göre: Tekil mi, çoğul mu, topluluk adı mı?
3. Algılanışına göre: Somut mu, soyut mu?
Bu sınıflamalar birbirinin yerine geçmez; birbirini tamamlar.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
kalem	Tür adı • tekil • somut.
kalemler	Tür adı • çoğul • somut.
umut	Tür adı • tekil • soyut.
umutlar	Tür adı • çoğul • soyut.
ordu	Tür adı • topluluk adı • somut.
Ankara	Özel ad • tekil • somut.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Bahçedeki ağaçlar çiçek açtı.” cümlesinde **ağaçlar**:
Özel bir adlandırma mı? Hayır; ağaç türünün ortak adı → tür adı.
Çoğul eki var mı? Evet, ağaç + lar → çoğul.
Duyularla algılanır mı? Evet, görülebilir → somut.
Sonuç: **tür adı, çoğul ve somut**.

AKLINDA KALSIN

“Kalemler çoğuldur, bu yüzden tür adı olamaz.” demek yanlıştır. Bir sözcük hem tür adı hem çoğul hem de somut olabilir.

Kendini dene

1. “Kitaplar” adını üç yönden incele.

2. “Sevgi” adını üç yönden incele.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Sıfatlar: Adı daha iyi tanıyalım

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Adların özelliklerini belirten, onları niteleyen veya işaret, sayı gibi yönlerden belirten sözcüklere **sıfat** denir. Sıfatı, birlikte kullanıldığı adla düşünürüz: “yumuşak yastık”. Burada yastık addır; yumuşak, yastığın özelliğini belirtir. **Önce adı bul, sonra o ad hakkında bilgi veren sözcüğü ara.**

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
mor çanta	Çanta nasıl / ne renk? Mor → renk.
yuvarlak ayna	Ayna nasıl? Yuvarlak → şekil.
uzun köprü	Köprü nasıl? Uzun → uzunluk.
eski ayakkabı	Ayakkabı nasıl? Eski → durum.
neşeli çocuk	Çocuk nasıl? Neşeli → durum / özellik.
ekşi limon	Limon nasıl? Ekşi → tat.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Küçük çocuk, kırmızı topu aldı.”
1. Adlar: çocuk ve top.
2. Nasıl çocuk? → küçük.
3. Ne renk top? → kırmızı.
Küçük ve kırmızı, adların özelliklerini belirttikleri için sıfattır.

AKLINDA KALSIN

Bir adın önünde birden çok sıfat olabilir: “küçük, yuvarlak masa”. Küçük masanın büyüklüğünü, yuvarlak ise şeklini belirtir.

Kendini dene

1. “Yaşlı adam, ağır çantayı taşıdı.” cümlesindeki sıfatları ve belirttikleri adları yaz.

2. “Pencere” adını iki farklı özellikle anlat.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Sayı, sıra ve paylaştırma

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Adların sayısını, sırasını veya paylaştırılışını da belirtebiliriz. **Kaç?** sorusu sayıyı, **kaçıncı?** sorusu sırayı, **kaçar?** sorusu her birine düşen miktarı buldurur. “Yarım” ve “çeyrek” gibi sözcükler de bir bütünün ne kadarını anlattığımızı belirtir. Soruyu mutlaka **ada** sorarız.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
altı balon	Kaç balon? Altı → sayı.
on öğrenci	Kaç öğrenci? On → sayı.
üçüncü kat	Kaçıncı kat? Üçüncü → sıra.
beşinci durak	Kaçıncı durak? Beşinci → sıra.
ikişer ceviz	Kaçar ceviz? İkişer → paylaştırma.
yarım elma	Ne kadar elma? Yarım → bütünün bir bölümü.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Öğretmen, dört öğrenciye üçer kalem verdi.”
Kaç öğrenci? Dört öğrenci → dört, öğrenci adını belirtir.
Kaçar kalem? Üçer kalem → üçer, kalem adını belirtir.
Dört, öğrenci sayısıdır. Üçer ise **her öğrenciye verilen** kalem sayısıdır.

AKLINDA KALSIN

“Üç sıra” üç tane sırayı; “üçüncü sıra” sıranın yerini anlatır. Sayı ile sıra anlamını karıştırma.

Kendini dene

1. “İkinci rafta beş kitap var.” cümlesinde sayı ve sıra belirten sözcükleri bul.

2. “Çocuklara dörder boncuk verdik.” cümlesindeki dörder hangi soruya cevap verir?

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

İşaret, belirsizlik ve soru

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Bir adı yalnızca özellik veya sayı yönünden belirtmeyiz. **Bu, şu, o** gibi sözcüklerle işaret edebiliriz. **Bazı, birkaç, birçok** gibi sözcüklerle kesin olmayan bir miktar anlatabiliriz. **Hangi, kaç, nasıl** gibi sözcüklerle ad hakkında soru sorabiliriz. Bu sözcükler **adla birlikte** kullanıldığında sıfat görevindedir.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
bu resim	Hangi resim? Bu → işaret.
şu ev, o köprü	Ev ve köprü işaret edilerek belirtilmiş.
birkaç öğrenci	Öğrenci sayısı kesin söylenmemiş → belirsizlik.
bazı günler	Hangi günlerin kastedildiği tam belirtilmemiş.
hangi kitap?	Kitabın hangisi olduğunu sorar → soru.
kaç kalem?	Kalem sayısını sorar → soru.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Yalnızca bir bilet aldım.” → Bir, kesin sayı bildirir: **bir tane**.
“Bir gün seni ziyaret edeceğim.” → Hangi gün olduğu belli değildir: **herhangi bir gün**.
Aynı sözcük, cümlede kazandığı anlama göre farklı biçimde belirtme yapabilir.

AKLINDA KALSIN

“Hangi kitabı okudun?” cümlesinde hangi, kitap adıyla kullanılır. Soru işareti bulunması bütün sözcükleri soru sıfatı yapmaz; adı belirten sözcüğü bul.

Kendini dene

1. “Şu kutuda birkaç oyuncak var.” cümlesinde işaret ve belirsizlik belirten sözcükleri bul.

2. “Hangi çantayı seçtin?” cümlesindeki soru bildiren sıfatı yaz.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Sıfatı bulmanın üç adımı

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

1. Adı bul: Hangi varlıktan söz ediliyor?
2. Soruyu ada sor: Nasıl, hangi, kaç, kaçıncı, kaçar?
3. Cevabı kontrol et: Cevap, bu adı mı niteliyor veya belirtiyor?
Bir sözcük başka bir cümlede farklı görev alabilir. Yalnızca sözcüğü ezberlemek yerine **hangi sözcükle ilişkili olduğunu** incele.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
temiz oda	Nasıl oda? Temiz → sıfat.
iki temiz oda	Kaç oda? İki. Nasıl oda? Temiz. İkisi de sıfat.
hızlı tren	Nasıl tren? Hızlı → adın özelliğini belirtir.
Tren hızlı gidiyor.	Hızlı, gitmenin nasıl olduğunu anlatır; burada sıfat değildir.
beyaz örtü	Beyaz, örtünün rengini belirtir → sıfat.
masa örtüsü	Masa bir addır; burada iki ad bir sözcük grubu oluşturur.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Üç küçük mavi balon aldık.”
Adımız: **balon**.
Kaç balon? → **üç**.
Nasıl balon? → **küçük**. Ne renk balon? → **mavi**.
Bir adı belirten üç sıfat var. “Aldık” ise yapılan işi bildiriyor.

AKLINDA KALSIN

Bir sözcük grubu gördüğünde hemen “İlk sözcük sıfattır.” deme. “Okul bahçesi” ile “geniş bahçe”yi karşılaştır: okul bir ad, geniş ise bahçenin özelliğidir.

Kendini dene

1. “İki eski defter buldum.” cümlesinde defteri belirten sözcükleri bul.

2. “Güzel resim” ve “Güzel konuştu.” ifadelerinde güzel hangisinde sıfattır? Neden?

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Zamirler: Adın yerini tutar

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Bir adı tekrar tekrar söylemek yerine onun yerini tutan bir sözcük kullanabiliriz. Bu sözcüklere **zamir (adıl)** denir. Kişi adlarının yerine **ben, sen, o, biz, siz, onlar** kullanılır. Zamirin kimi veya neyi karşıladığını anlamak için önceki cümleye ve konuşmanın durumuna bakarız.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
ben	Konuşan kişi: “Ben resim çizdim.”
sen	Kendisine söz söylenen kişi: “Sen de gel.”
o	Hakkında konuşulan kişi: “O kitap okuyor.”
biz	Konuşan ve yanındakiler: “Biz oyunu kurduk.”
siz	Kendilerine söz söylenen kişiler: “Siz başlayın.”
onlar	Hakkında konuşulan kişiler: “Onlar bahçede.”

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Aslı ve Kerem kütüphaneye gitti. Onlar kitap seçti.”
Onlar, Aslı ve Kerem’in yerine kullanılmıştır.
“Aslı ile ben kitap seçtik.” → **Biz** kitap seçtik.
“Kerem ile sen kitap seçtiniz.” → **Siz** kitap seçtiniz.
Grubun içinde konuşan kişi varsa **biz** kullanılır.

AKLINDA KALSIN

Zamirler yalnızca insanların yerini tutmaz. “Kalemimi buldum. Onu çantama koydum.” cümlesinde onu, kalemin yerine kullanılmıştır.

Kendini dene

1. “Duru ve ben bahçeyi suladık.” cümlesinde Duru ve ben yerine hangi zamir gelir?

2. “Kuşlar dala kondu. Onlar biraz dinlendi.” cümlesinde onlar neyin yerine kullanılmıştır?

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Zamirleri ek aldığında da tanı

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Zamirler cümlede ek alabilir: **beni, sana, onu, bizden, sizin, onlara**. Ek aldıklarında da adın yerini tutarlar. “Bana” sözcüğü ben; “sana” sözcüğü sen zamirinin ek almış biçimidir. Zamiri bulurken “Bu sözcük hangi kişinin veya varlığın adı yerine kullanılmış?” diye düşün.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
Beni bekler misin?	Beni → ben zamirinin ek almış biçimi.
Sana bir soru soracağım.	Sana → sen zamirinin ek almış biçimi.
Onu dün gördüm.	Onu → o zamirinin ek almış biçimi.
Bizimle gelir misin?	Bizimle → biz zamirinin ek almış biçimi.
Size yardım edebilirim.	Size → siz zamirinin ek almış biçimi.
Onlardan haber geldi.	Onlardan → onlar zamirinin ek almış biçimi.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Bora, Selin’e bir not verdi. Selin ona teşekkür etti.”
1. Notu veren kim? Bora.
2. Teşekkür eden kim? Selin.
3. Selin kime teşekkür ediyor? Bora’ya.
Bu nedenle **ona** sözcüğü Bora’nın yerine kullanılmıştır.

AKLINDA KALSIN

“Geldim.” cümlesinden gelen kişinin ben olduğunu anlarız. Ancak cümlede yazılı bir “ben” zamiri yoktur. Kişiyi fiilin ekinden anlarız.

Kendini dene

1. “Ben sana yardım ederim.” cümlesindeki zamirleri bul.

2. “Eylül, topu aldı ve onu kardeşine verdi.” cümlesinde onu neyin yerine kullanılmıştır?

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Sıfat mı, zamir mi?

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Özellikle **bu, şu, o** sözcüklerini ayırırken şu soruyu sor: **Bir adı mı belirtiyor, yoksa adın yerine mi geçiyor?**
“Bu kalem” dersem kalem adı söylenmiştir; bu onu belirtir ve sıfattır. “Bunu aldım.” dersem kalem adı yerine bunu kullanılmıştır; zamirdir.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
Bu defter benim.	Bu, defter adını belirtir → sıfat.
Bu benim.	Bu, bir varlığın adının yerine geçer → zamir.
Şu ağacı gördün mü?	Şu, ağaç adını belirtir → sıfat.
Şunu gördün mü?	Şunu, bir varlığın adının yerini tutar → zamir.
O çocuk güldü.	O, çocuk adını belirtir → sıfat.
O güldü.	O, çocuğun adının yerini tutar → zamir.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“O, yeni kitabı okudu.”
O → okuyan kişinin yerine kullanılmıştır: zamir.
Yeni → kitabın özelliğini belirtir: sıfat.
“O kitabı okudu.” cümlesi ise bağlama göre “O kişi kitabı okudu.” ya da “Belirtilen kitabı okudu.” anlamına gelebilir. Böyle durumlarda **cümlenin bağlamına** bakılır.

AKLINDA KALSIN

Kararını yalnızca virgüle veya sözcüğün kendisine göre verme. Adla kurduğu ilişkiyi ve neyi anlattığını kontrol et.

Kendini dene

1. “Şu çiçek çok güzel.” ve “Şunu vazoya koyalım.” cümlelerinde şu/şunu görevlerini yaz.

2. “O öğrenci soruyu çözdü.” ve “O soruyu çözdü.” cümlelerinden hangisi bağlam olmadan iki türlü anlaşılabilir?

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Fiiller: İş, oluş ve durum

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

İş, oluş, hareket veya durum bildiren sözcüklere **fiil (eylem)** denir. Yazmak bir iş, büyümek bir oluş, yürümek bir hareket, uyumak bir durum bildirir. Fiil yalnızca koşmak, atlamak gibi gözle görülen hareketlerden oluşmaz. Cümlede **ne yapıldığını veya ne olduğunu** araştırırız.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
Arda kapıyı açtı.	Açtı → yapılan iş.
Bebek uyuyor.	Uyuyor → içinde bulunulan durum.
Fidan büyüdü.	Büyüdü → zamanla gerçekleşen oluş.
Çocuklar zıpladı.	Zıpladı → hareket.
Elmalar olgunlaştı.	Olgunlaştı → gerçekleşen değişim / oluş.
Dedem gülümsedi.	Gülümsedi → yapılan hareket.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

Fiilin temel biçimine **-mak / -mek** getirerek kontrol edebiliriz:
“Yazdım” → yaz → **yazmak**.
“Geldi” → gel → **gelmek**.
“Büyüyor” → büyü → **büyümek**.
Eki çekimli sözcüğün sonuna değil, temel fiile getiririz.

AKLINDA KALSIN

Her cümlenin son sözcüğü fiil değildir. “Çanta ağır.” cümlesindeki ağır bir iş bildirmez. Ayrıca “yaz” sözcüğü “Yaz geldi.”de mevsim adı, “Adını yaz.”da fiildir.

Kendini dene

1. “Kedi uyandı, sütünü içti.” cümlesindeki fiilleri bul.

2. “Yol uzun.” ve “Yol uzadı.” cümlelerinden hangisinde fiil vardır?

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Kim yapmış? Fiilde kişi

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Fiilin aldığı ekler, işi kimin yaptığını anlamamıza yardım eder. **Kim?** sorusunu fiille birlikte sorarız: Kim okudu? Kim yazdı? Konuşan kişi ben; dinleyen sen; hakkında konuşulan o olur. Çoğul kişiler biz, siz ve onlardır. Cümlede kişi adı veya zamir açıkça yazılmasa da fiilden kişiyi anlayabiliriz.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
Ben çizdim.	Kim çizdi? Ben → konuşan kişi.
Sen çizdin.	Kim çizdi? Sen → dinleyen kişi.
O çizdi.	Kim çizdi? O → hakkında konuşulan kişi.
Biz çizdik.	Kim çizdi? Biz → konuşan ve yanındakiler.
Siz çizdiniz.	Kim çizdi? Siz → dinleyen kişiler.
Onlar çizdiler.	Kim çizdi? Onlar → hakkında konuşulan kişiler.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

“Yarın müzeye gideceğiz.”
1. Fiil: gideceğiz.
2. Kim gidecek? Biz.
3. “Biz yarın müzeye gideceğiz.” diye tamamlayabiliriz.
“Ben gideceğiz.” diyemeyiz; **kişi ile fiil uyumlu olmalıdır.**

AKLINDA KALSIN

“Onlar geldi.” cümlesi de doğru olabilir. Üçüncü çoğul kişide fiil her zaman -lar/-ler almak zorunda değildir. Cümledeki kişi bilgisine de bak.

Kendini dene

1. “Okudunuz, dinledim, koştuk” fiillerinin kişilerini sırayla yaz.

2. “Sen yarın bize gelecek.” cümlesini kişiye uygun biçimde düzelt.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026

Ne zaman yapmış? Fiilde zaman

Kuralı anla • Örnekleri incele • Kendini dene

ÖĞRENELİM

Fiiller, işin ne zaman gerçekleştiğini de anlatır. Bu bölümde üç durumu ayırıyoruz: **geçmişte gerçekleşen**, **şimdi devam eden** ve **gelecekte gerçekleşecek** işler. “Dün, şimdi, yarın” gibi sözcükler yardımcıdır. Ama asıl fiilin biçimine ve cümlenin anlamına da bakmalıyız.

Örnekler ve nedenleri

Örnek	Ne anlatıyor?
Dün mektup yazdım.	Yazdım → geçmişte gerçekleşti.
Annem erkenden çıkmış.	Çıkmış → geçmişte gerçekleşti.
Şimdi mektup yazıyorum.	Yazıyorum → şu anda devam ediyor.
Kuşlar ötüyor.	Ötüyor → şimdi devam ediyor.
Yarın mektup yazacağım.	Yazacağım → gelecekte gerçekleşecek.
Birazdan yağmur başlayacak.	Başlayacak → henüz başlamamış; gelecekte olacak.

BİRLİKTE ÇÖZELİM

Aynı işi üç zamanda söyleyelim:
Geçmiş: Biz dün bahçeyi suladık.
Şimdi: Biz şimdi bahçeyi suluyoruz.
Gelecek: Biz yarın bahçeyi sulayacağız.
Yapan kişi hep bizdir; değişen, işin zamanıdır.

AKLINDA KALSIN

Geçmişte -dı/-di veya -mış/-miş; şimdiki zamanda -yor; gelecekte -acak/-ecek biçimlerini sık görürüz. Bunlar “gel-di, gel-iyor, gel-ecek” gibi değişir.

Kendini dene

1. “Dinliyor, okuyacak, gezdi, uyumuş” fiillerinin zamanlarını yaz.

2. “Ben şimdi resim çiziyorum.” cümlesini yarın yapılacak bir iş olarak değiştir.

Sorumasyon · Tüm hakları saklıdır. · 2026